

Zitierhinweis

Pešek, Jiří: Rezension über: Marek Ďurčanský / Tomáš Rataj / Igor Votoupal (eds.): Franz Josef Merkl, Dějiny královského města Nymburka, Praha: Scriptorium, 2012, in: Český časopis historický, 2014, 3, S. 564-565, DOI: 10.15463/rec.1189721539

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

jich autorů Kryštofa Viléma Haranta z Polžic a Bezdržic (1617–1691) a Václava Ignáce Vratislava z Mitrovic (1645–1727). Opřela se o rozmanitou pramennou základnu, v níž se vzácným způsobem prolínaly prameny písemné, ikonografické i hmotné povahy.

Po úvodním rozlišení jednotlivých typů erbovníků a jejich začlenění mezi ostatní heraldické prameny přistoupila Hrdinová ke kodikologickému rozboru Dírenských erbovních rukopisů. Určila způsob jejich vyhotovení, skladbu i autorství. Stranou jejího zájmu nezůstaly ani životopisy tvůrců erbovníků. Autorka plastickým způsobem představila život vysokého vojenského hodnostáře s pozoruhodnou zálibou ve šlechtické heraldice Kryštofa Viléma Haranta z Polžic a Bezdržic, stejně jako o generaci mladšího Václava Ignáce Vratislava z Mitrovic usilujícího s podobným zápletem o vyzdvižení starobylosti českých a moravských rodů. Osudy Václava Ignáce byly navíc úzce spojeny s politickým a společenským vzestupem jeho rodu na počátku 17. století. S bezpečnou znalostí dobových podmínek rodopisné a heraldické činnosti pak autorka rekonstruovala pramennou základnu Harantova a zejména Vratislavova erbovníku a dílo obou šlechticů uvedla do souvislostí s pracemi dalších genealogů. K nejpřínosnějším částem studie patří prosopografická analýza šlechtických rodů, které byly nositeli znaků zachycených v erbovnících, provedená s důrazem na jejich stáří, původ či dosažený sociální status. Rozbor autorka prováděla s využitím elektronického databázového systému, který jí pomohl při zpracování velkého množství údajů.

V druhé části knihy se nacházejí fotografické edice obou erbovníků. Reprodukce jsou doprovázeny katalogem rodů s přepisy souvisejících textů, s heraldickými popisy erbů, identifikací jejich nositelů i odkazy na prameny a literaturu. Kvalitu aparátu podpořil rozsáhlý rejstřík rodů a příložené CD, které obsahuje úplnou elektronickou databázi erbů s informacemi o jejich šlechtických držitelích.

Práce Martiny Hrdinové zaujme pečlivým zpřístupněním dvou dosud téměř neznámých heraldických rukopisů, způsobem kladení otázek a využitím nepříliš rozšířených pramenů. Kniha se tak stává výzvou k zvýšení zájmu o šlechtickou heraldiku a zpřístupňování dalších raně novověkých erbovníků. Zdařilá kritická edice ukázala jednu z možných cest k tematice stojící zatím spíše na okraji badatelského zájmu a vyžadující užší mezioborovou spolupráci.

F. Koreš

19. a 20. století

Marek ĎURČANSKÝ – Tomáš RATAJ – Igor VOTOUPAL (edd.), Josef MERKL
Dějiny královského města Nymburka
Praha, Scriptorium 2012, 279 s.,
ISBN 978-80-87271-59-9.

Nymburský lékař, purkmistr a amatérský historik Josef Merkl napsal na počátku 19. století (dokončeno roku 1819) „Geschichte der k. Stadt Nimbürg“. Trojice archivářů a historiků předložila po bezmála dvou stoletích pečlivou edici Merkelova autografu tohoto rukopisu – vydanou paralelně v německém originále a v českém překladu Tomáše Rataje. Edici je předržena rozsáhlá úvodní studie (s. 15–55). Zde je Merkel představen jako osobnost, jeho dílo je posouzeno v kontextu dobové historiografie a čtenář je informován o materiálu v osobním fondu J. Merkla v Nymburském archivu. Vysvětlen je i ediční přístup k editovanému textu. Ten je pak opatřen bohatým poznámkovým doprovodem výkladového i textového charakteru. K edici je jako dodatek připojen Merklův starší (patrně nedokončený) a v torzu dochovaný český náběh k dějinám Nymburka a jako druhá příloha dopis Františka Jana Vaváka Merkelovi z roku 1807 o pramenech k dějinám Nymburka. Knihu uzavírá seznam pramenů a literatury, seznam vyobrazení, německé

Zusammenfassung, osobní a místní rejstřík. Krásně vypravená a po všech stránkách odborně precizně zpracovaná edice je cenným příspěvkem k dějinám Nymburka a ovšem i k regionální historiografii a obecněji ke kulturní situaci a úrovni v Čechách na počátku 19. století.

J. Pešek

Pavel MARŠÁLEK

Pod ochranou hákového kříže.

Nacistický okupační režim

v českých zemích 1939–1945

Praha, Auditorium 2012, 302 s.,

ISBN 978-80-87284-20-9.

Solidní, s oporou v o deset let starší, identicky zaměřené autorově knize (Protektorát Čechy a Morava: státoprávní a politické aspekty nacistického okupačního režimu v českých zemích 1939–1945, Praha 2002) zbudovaná syntéza politických, správních a právních dějin od obsazení českých zemí nacisty po poválečnou rekonstrukci. Kniha je rozdělena do devíti tematických kapitol. Po nich následuje přehled použitých (hlavně tištěných a editovaných) pramenů a literatury, místo rejstříku je otištěn identifikační „soupis dobových aktérů“, po něm následuje resumé a seznam zkratk. Maršálek knihu otevírá popisem aktu okupace a vznikem protektorátu Čechy a Morava, poté věnuje pozornost státoprávnímu a politickým aspektům okupačního režimu. Třetí kapitola je věnována struktuře, působnosti a činnosti orgánů veřejné moci v protektorátu, další tvorbě a aplikaci práva v podmínkách okupace. Pátá kapitola sleduje vývoj politického systému. Z právně-správní roviny vybočuje kapitola o společenském klimatu a každodenním životě. Sedmá kapitola je věnována zániku protektorátu a bilanci okupačních let, osmá kapitola problémům obnovy státoprávní situace po konci války a poslední kapitola jednak bilancuje, jednak podává stručný přehled stavu bádání.

Maršálkova práce je solidní, promyšlenou a domyšlenou, přitom přehlednou syntézou, která systematicky vytěžila obsáhlou literaturu z pera českých autorů nebo zahraniční literaturu do češtiny přeloženou. Je to kniha, která sice nepřináší nové objevy ani zásadně nové pohledy, ale která solidně přezkoumává a rektifikuje stav znalostí a vytváří tak bezpečnou základnu pro další – nejen právně historický – výzkum okupačních let.

J. Pešek

Jakub RÁKOSNÍK – Jiří NOHA

Kapitalismus na kolenou.

Dopad velké hospodářské krize na

evropskou společnost v letech 1929–1934

Praha, Auditorium 2012, 333 s.,

ISBN 978-80-87284-29-2.

Rákosníkova kniha (J. Noha se podílel čtyřmi podkapitolami) sleduje jednu z klíčových dějinných „událostí“ moderního světa – velkou hospodářskou krizi od roku 1929. Autoři deklarují, že jim nejde o to „soudit, kdy naši předci jednali chytře, a kdy nikoli...“, namísto toho jsme se pokusili porozumět logice hospodářského, politického a sociálního vývoje ve 30. letech a diagnostikovali podmínky, za nichž jednotlivci významní i ti neznámí činili svá rozhodnutí“. Téma přitom od počátku pojali velmi komplexně, v podstatě globálně, ovšem s důrazem na vývoj v Evropě a zejména v Československu, nadto v dlouhé perspektivě od 19. století do současnosti. Dílo ovšem není postaveno na empirickém výzkumu, jde spíše o diskusi nad ohromným souborem dobové i dnešní literatury ekonomické, sociologické, politologické a ovšem dějepisné. Kniha je rozdělena do pěti částí, dílem dělených na podkapitoly. V první části je v diskusi s rozsáhlou literaturou velká hospodářská krize charakterizována jako „krize modernizačního procesu“, tedy jako všeobjímající jev, který se vymyká z rytmu ekonomických cyklů, ale ukazuje se jako moment, kterým